

Strasbourg, 17 decembrie 2014

CONSILIUL CONSULTATIV AL PROCURORILOR EUROPENI (CCPE)

Avizul nr. 9 (2014)
al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE)
în atenția Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei

privind

normele și principiile europene referitoare la procurori

traducere: judecător dr. Cristi Danileț

NOTĂ: versiunile originale în lb. engleză și franceză sunt disponibile la www.coe.int/ccpe

Acest Aviz cuprinde:

- o Cartă, denumită „Carta de la Roma”
- o Notă Explicativă detaliată asupra principiilor enunțate în Cartă.

CARTA DE LA ROMA

Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE), însărcinat de către Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei să elaboreze un document de referință privind standardele și principiile europene referitoare la procurori, a convenit asupra următoarelor aspecte :

- I. În toate sistemele de drept, procurorii contribuie la asigurarea că statul de drept este garantat, în mod special, prin înfăptuirea unei justiții echitabile, imparțiale și eficiente, în toate cazurile și în toate fazele procedurii.
- II. Procurorii acționează în numele societății și în interes public, în scopul respectării și protejării drepturilor și libertăților omului, așa cum sunt cele prevăzute, în special, în Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.
- III. Rolul și sarcinile procurorilor, atât în domeniul justiției penale, cât și în afara acesteia, ar trebui să fie definite în legislație la cel mai înalt nivel posibil și să fie îndeplinite cu stricta respectare a principiilor și valorilor democratice ale Consiliului Europei.
- IV. Independența și autonomia Ministerului Public constituie un corolar indispensabil pentru independența justiției. Așadar, ar trebui încurajată tendința generală de a întări independența și autonomia efectivă a Ministerului Public.
- V. Procurorii ar trebui să fie autonomi în luarea deciziilor și ar trebui să își îndeplinească sarcinile în afara oricăror ingerințe și presiuni externe, conform principiilor separației puterilor și responsabilității.
- VI. Procurorii ar trebui să adere la cele mai înalte standarde etice și profesionale și întotdeauna să se comporte în mod imparțial și obiectiv. Așadar, ei ar trebui să facă eforturi pentru a fi și a părea ca sunt independenți și imparțiali, ar trebui să nu se implice în activități politice incompatibile cu principiul imparțialității, nu ar trebui să instrumenteze cazuri în care interesele lor personale sau relațiile lor cu persoanele implicate ar putea compromite imparțialitatea lor deplină.
- VII. Într-o democrație modernă, transparența în acțiunile procurorilor este esențială. Ar trebui adoptate și publicate coduri de etică și de conduită profesională, bazate pe standarde internaționale.
- VIII. În exercitarea funcției lor, procurorii ar trebui să respecte prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil, principiul egalității de arme, separația puterilor, independența instanțelor și forța executorie a hotărârilor judecătorești definitive. Ei ar trebui să se concentreze pe deservirea societății și să acorde o atenție particulară situației persoanelor vulnerabile, în special copii și victime.
- IX. Procurorii se bucură de dreptul la libera exprimare și de asociere. În comunicarea dintre procurori și mass-media ar trebui respectate următoarele principii: prezumția de nevinovăție, dreptul la viața privată și la demnitate, dreptul la informare și libertatea presei, dreptul la un proces echitabil, dreptul la apărare, principiul cu privire la integritatea, eficacitatea și confidențialitatea investigațiilor, precum și principiul transparenței.

- X. Procurorii nu ar trebui să se bucure de imunitate generală, ci de o imunitate funcțională pentru acțiunile îndeplinite cu bună credință în executarea îndatoririlor lor.
- XI. Procurorii și, dacă este cazul, familiile lor au dreptul de a fi protejați de către Stat în cazul în care siguranța lor personală este amenințată în urma îndeplinirii sarcinilor lor de serviciu.
- XII. Recrutarea și cariera procurorilor, inclusiv promovarea, mobilitatea, procedurile disciplinare și demiterea lor, ar trebui să fie reglementate prin lege și ar trebui să aibă la bază criterii transparente și obiective, conform unor proceduri imparțiale, excluzând orice discriminare și putând fi supuse unui control independent și imparțial.
- XIII. Nu există un sistem eficient de urmărire penală și nici încredere publică în Ministerul Public fără un nivel cât mai înalt de competență și integritate profesională. Prin urmare, procurorii ar trebui să beneficieze de formare inițială și continuă adecvată, avându-se în vedere specializarea lor.
- XIV. Organizarea majorității Ministerelor Publice se bazează pe o structură ierarhică. Raporturile dintre diferitele niveluri ierarhice ar trebui să răspundă unei reglementări clare, transparente și echilibrate. Atribuirea și reatribuirea cazurilor ar trebui să satisfacă exigențele de imparțialitate.
- XV. Procurorii ar trebui să decidă urmărirea penală a unei persoane având la bază numai probe temeinice, care se consideră în mod rezonabil a fi de încredere și admisibile. Ei ar trebui să refuze utilizarea probelor despre care se crede în mod rezonabil că sunt obținute prin metode ilicite, în special când aceste metode constituie grave încălcări ale drepturilor omului. Procurorii ar trebui să se asigure că sunt sancționate în mod adecvat persoanele vinovate pentru utilizarea de asemenea metode sau pentru alte încălcări ale legii.
- XVI. Urmăririle penale ar trebui să fie conduse ferm, dar echitabil. Procurorii contribuie la activitatea instanțelor de a ajunge la soluții corecte și ar trebui să contribuie la funcționarea efectivă, promptă și eficientă a sistemului de justiție.
- XVII. Pentru a asigura coerența și echitatea în luarea deciziilor discreționare în procesul de urmărire penală și în fața instanței, ar trebui publicate linii directoare clare, în special în ceea ce privește deciziile de a începe sau nu urmărirea penală. Acolo unde este cazul și în concordanță cu legea, procurorii ar trebui să ia în considerare alternativele la urmărirea penală.
- XVIII. Procurorii ar trebui să dispună de toate mijloacele necesare și adecvate, inclusiv utilizarea noilor tehnologii, pentru exercitarea efectivă a atribuțiilor lor, lucru fundamental în statul de drept.
- XIX. Ministerul Public ar trebui să aibă posibilitatea de a-și evalua nevoile, de a negocia bugetul și de a decide cum să utilizeze, într-o manieră transparentă, fondurile alocate, pentru a-și atinge obiectivele cu celeritate și în condiții de calitate. În cazul în care Ministerul Public este investit cu gestionarea resurselor, ar trebui folosite în mod

eficient și transparent metode moderne de management, pentru care ar trebui să se asigure pregătirea necesară a procurorilor.

- XX. Cooperarea reciprocă și echitabilă este esențială pentru eficacitatea Ministerului Public la nivel național și internațional, atât între diferite parchete, cât și între procurorii aparținând aceluiași parchet. Procurorii ar trebui să trateze cererile de asistență judiciară internațională care le revin în competență cu aceeași diligență ca cea depusă pentru instrumentarea cazurilor naționale și ar trebui să aibă la dispoziție mijloacele necesare, inclusiv pregătirea necesară, pentru a promova și a susține cooperarea judiciară internațională într-un mod veritabil și efectiv.

Aprobat de CCPE la Roma, 17 decembrie 2014

NOTĂ EXPLICATIVĂ

Introducere

1. Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei cu privire la rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală, elaborată în urmă cu 14 ani, rămâne un text deosebit de important. În același timp, după anul 2000, alte aspecte ale activității Ministerului Public au fost subliniate la nivel european, astfel că nevoia de a actualiza și sintetiza principiile relevante a devenit evidentă.
2. În acest context, Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE), creat în anul 2005 de Comitetul Miniștrilor, a dorit să identifice cele mai importante tendințe în ceea ce privește statutul, atribuțiile și funcționarea Ministerului Public. În ianuarie 2014¹ Comitetul Miniștrilor a însărcinat CCPE să adopte un document de referință privind standardele și principiile europene privind procurorii. Pentru a realiza această sarcină, CCPE a luat în considerare documentele enumerate în anexa la prezenta notă.
3. Sistemele de drept ale statelor membre sunt caracterizate de o mare diversitate, în special cu privire la rolurile și sarcinile procurorilor. Cu toate acestea, peste tot ei sunt supuși mereu obligației de a respecta drepturile omului și libertățile fundamentale așa cum sunt ele menționate în Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.
4. Acest document este destinat instituțiilor publice și puterilor judiciară, executivă și legislativă, precum și practicienilor și cercetătorilor.

1. Definiția procurorului

5. Procurorii sunt autoritățile publice care, în numele societății și în interesul public, asigură aplicarea legii acolo unde încălcarea legii este sancționată penal, ținând cont atât de drepturile indivizilor, cât și de necesitatea unui sistem eficace de justiție penală². Unele sisteme juridice naționale pot oferi procurorilor și competențe în afara sistemului de justiție penală³.

2. Rolul procurorilor

6. În toate cazurile și în toate etapele procedurii judiciare procurorii contribuie în a da asigurări că statul de drept și ordinea publică sunt garantate prin înfăptuirea justiției în mod echitabil, imparțial și efectiv⁴.
7. Este esențial să se asigure independența și autonomia efectivă a procurorilor și să se stabilească garanții adecvate în acest sens. Ei au îndatorirea de a acționa în mod echitabil, imparțial și obiectiv. În cazurile penale, procurorii trebuie să ia în considerare consecințele importante pe care un proces penal îl poate avea asupra unui individ, chiar dacă la final acesta este achitat. De asemenea, ei ar trebui să se asigure că sistemul de justiție acționează cât mai repede și mai eficient posibil și să asiste instanțele în a lua decizii corecte⁵.

8. Într-un sistem în care atât procurorul, cât și judecătorul acționează conform celor mai înalte standarde de integritate și imparțialitate, drepturile omului sunt mai bine protejate decât într-un sistem care se bazează doar pe judecător⁶.

2.1 Atribuții în domeniul penal

9. Procurorii joacă un rol esențial în statul de drept și buna funcționare a sistemelor de justiție penală.
10. Procurorii decid dacă este cazul sau nu să inițieze sau să continue urmărirea penală, conduc urmărirea penală în fața unei instanțe independente, imparțiale și stabilite prin lege, și decid dacă este cazul sau nu să declare cale de atac împotriva deciziilor luate de acea instanță.
11. În unele sisteme de justiție penală procurorii au și alte atribuții. Ei pot fi chemați să elaboreze și să pună în aplicare politici penale naționale (adaptându-le, dacă este cazul, realităților regionale și locale), să conducă, să îndrume sau să supravegheze investigațiile, să se asigure că victimele beneficiază de o asistență efectivă, să decidă cu privire la alternativele la urmărirea penală sau să supravegheze executarea hotărârilor judecătorești⁷.

2.1.1 Principiile care reglementează urmărirea penală

12. În unele state membre, urmărirea penală are la bază principiul „legalității”, în altele pe cel „discreționar”, numit și al „oportunității”.
13. Pentru a asigura coerența și echitatea în luarea deciziilor discreționare în faza de urmărire penală și în cea de judecată, ar trebui publicate linii directoare clare, în special în ceea ce privește deciziile de a începe sau nu urmărirea penală⁸. Chiar și atunci când sistemul nu prevede că procurorii pot lua decizii discreționare, ar trebui ca ei să adopte decizii bazându-se pe linii directoare.
14. Procurorii trebuie să vegheze că sunt făcute toate investigațiile și anchetele necesare și rezonabile mai înainte de a lua o decizie cu privire la urmărirea penală, și să înceapă urmărirea penală numai atunci când cazul este bazat pe dovezi fiabile și admisibile. Urmărirea penală ar trebui condusă în mod ferm dar echitabil, ținând cont doar de dovezi⁹.
15. Atunci când iau parte la investigarea unei infracțiuni sau exercită autoritate asupra poliției sau asupra altor organe de cercetare penală aflate sub jurisdicția lor, procurorii trebuie să acționeze obiectiv, imparțial și cu profesionalism, și să se asigure că aceste organe de cercetare penală respectă principiile de drept și drepturile fundamentale ale omului¹⁰.
16. Procurorii ar trebui să ia în considerare interesele martorilor și, atunci când țin de competența lor, să ia sau să promoveze măsuri pentru protejarea vieții acestora, a siguranței și a vieții lor private, sau să se asigure că asemenea măsuri au fost luate.
17. Procurorii ar trebui să țină cont de opiniile și preocupările victimelor atunci când interesele personale ale acestora sunt afectate și să vegheze ca ele să fie informate cu privire la drepturile lor și la evoluția procedurii¹¹.

18. Procurorii ar trebui să acorde o atenție deosebită deciziei de a începe sau nu urmărirea penală, să respecte drepturile victimelor, martorilor și suspecților și să permită oricărei persoane afectate de deciziile lor să facă recurs¹².
19. Procurorii ar trebui să respecte principiul egalității de arme între acuzare și apărare, prezumția de nevinovăție, dreptul la un proces echitabil, independența instanțelor, principiul separației puterilor și caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești definitive.
20. Procurorul ar trebui să pună toate dovezile credibile la dispoziția instanței și să dezvăluie față de acuzat toate probele relevante. În unele situații, procurorul poate fi obligat să renunțe la urmărire¹³.
21. Procurorii ar trebui să refuze utilizarea de probe în cazul în care au motive întemeiate să creadă că au fost obținute prin metode ilegale, mai ales atunci când acestea constituie o încălcare gravă a drepturilor omului. Ei trebuie să se asigure că cei responsabili pentru utilizarea unor astfel de metode sau alte încălcări ale legii sunt sancționați în mod corespunzător¹⁴. În unele sisteme de drept, o încălcare a drepturilor omului, chiar dacă nu este gravă, este suficientă pentru a respinge astfel de probe.

2.2 Atribuții în afara domeniului penal

22. În multe State procurorii au competențe în afara domeniului penal (cum ar fi dreptul civil, dreptul familiei, dreptul muncii, drept administrativ, dreptul electoral, protecția mediului, drepturile sociale și drepturile persoanelor vulnerabile cum ar fi minorii, persoanele cu handicap și persoanele cu venituri foarte mici¹⁵).
23. În cazul în care procurorii au astfel de competențe, misiunea lor ar trebui să fie de a reprezenta interesul general sau public, de a proteja drepturile omului și libertățile fundamentale și de a veghea la respectarea statului de drept¹⁶. În plus, aceste competențe trebuie să respecte cu strictețe principiile și valorile democratice ale Consiliului Europei.
24. Aceste competențe ar trebui să fie exercitate astfel încât:
 - să respecte principiul separației efective a puterilor în stat;
 - să respecte independența instanțelor și rolul lor în protecția drepturilor omului, egalitatea părților, egalitatea de arme și principiul nediscriminării;
 - să fie reglementate cât mai mult posibil prin lege, să fie strict limitate, precis definite și să respecte linii directoare clare și publicate, în scopul de a evita orice ambiguitate¹⁷;
 - să vegheze la evitarea imixtiunilor externe nedorite în activitatea Ministerului Public;
 - să respecte dreptul oricărei persoane fizice sau juridice care poate iniția o procedură sau acționa ca parte să își apere interesele în fața unei instanțe

independente și imparțiale, chiar și în cazurile în care Ministerul Public este sau intenționează să fie o parte¹⁸;

- să respecte principiul forței executorii a hotărârilor judecătorești definitive (*res judicata*), cu excepțiile conforme cu obligațiile internaționale ale statului, inclusiv jurisprudența Curții;
- să se asigure că este reglementat în mod clar dreptul oricărei persoane sau instituții implicată într-un caz de a contesta acțiunile procurorilor;
- să garanteze dreptul oricărei persoane sau instituții implicate sau care are interese într-un caz de drept civil de a contesta acțiunile de urmărire penală sau lipsa acestora.

25. Acțiunile procurorilor care au efecte asupra drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului ar trebui să rămână sub controlul instanțelor competente¹⁹.

26. Atunci când procurorii au dreptul de a contesta decizia unei instanțe sau a unui organ al administrației publice, trebuie să facă acest lucru prin apel sau printr-o solicitare de control al deciziei. În cazul litigiilor dintre persoane private, interesul public trebuie apărat sau revendicat în instanță, instanța având ultimul cuvânt²⁰.

27. În conformitate cu legislația națională, procurorii care intervin în instanță în afara sferei justiției penale, ar trebui, cu precădere:

- să aibă aceleași drepturi și obligații ca și celelalte părți în proces;
- să nu ascundă documente relevante pentru problemele aflate în litigiu;
- să nu participe și nici să nu dea impresia că participă la deliberările instanței;
- atunci când au dreptul de a contesta o decizie judecătorească procurorii ar trebui să aibă aceleași drepturi ca și celelalte părți și nu ar trebui să se substituie în dreptul lor de atac;
- să exercite funcția în mod independent, transparent și cu respectarea deplină a principiului statului de drept;
- să intervină împotriva persoanelor juridice, în cazurile în care există motive rezonabile și obiective de a considera că persoana privată în cauză și-a încălcat obligațiile legale, inclusiv cele care rezultă din aplicarea tratatelor internaționale privind drepturile omului.

Deciziile relevante ale procurorilor luate în afara sferei justiției penale ar trebui să fie motivate și comunicate persoanelor sau instituțiilor implicate sau care au interese în cauză.

2.3 Alternative la urmărirea penală și sancțiuni

28. Procurorii ar trebui să ia în considerare, dacă este cazul și în conformitate cu legea, alternative la urmărirea penală²¹. Acestea ar trebui să fie puse în aplicare cu respectarea deplină a drepturilor și intereselor legitime ale suspectilor și ale victimelor și să ofere posibilitatea unei medieri sau concilierii între autor și victimă²². Pentru aceasta, procurorii ar trebui să acorde o atenție deosebită naturii și gravității infracțiunii, protecției societății și personalității și antecedentelor infractorului.
29. Pentru a promova echitatea, coerența și eficacitatea acțiunii procurorilor, autoritățile publice competente sunt încurajate să publice norme, linii directoare și criterii clare pentru punerea în aplicare eficientă și corectă a politicii penale privind alternativele la urmărirea penală.
30. Măsurile alternative nu ar trebui folosite niciodată pentru a eluda normele unui proces echitabil prin impunerea de măsuri unei persoane nevinovate sau care nu a putut fi condamnată din cauza obstacolelor procedurale, cum ar fi prescripția răspunderii penale; aceste măsuri nu ar trebui să se aplice nici atunci când există o îndoială cu privire la discernământul autorului identificat sau cu privire la limitele prejudiciului cauzat prin infracțiune.
31. Având în vedere impactul negativ pe care l-ar putea avea procedurile penale sau de altă natură asupra dezvoltării viitoare a minorilor, procurorii ar trebui, ori de câte ori este posibil și în conformitate cu legea, să ia în considerare alternative la urmărirea penală pentru minorii delincvenți, acolo unde acestea pot oferi un răspuns juridic adecvat pentru infracțiune, ținând seama de interesele victimelor și al publicului larg, precum și de obiectivele sistemului de justiție juvenilă²³.
32. Procurorii ar trebui să facă tot posibilul să înceapă urmărirea penală împotriva minorilor numai când este strict necesar²⁴.

3. Statutul procurorilor și garanțiile care le permit să-și exercite funcțiile

3.1 Independența procurorilor

33. Independența procurorilor, care este esențială pentru statul de drept, trebuie să fie garantată prin lege la cel mai înalt nivel posibil, într-o manieră similară cu cea a judecătorilor. În țările în care Ministerul Public este independent de Guvern, Statul trebuie să ia măsuri efective pentru a se asigura că natura și întinderea independenței parchetelor se stabilesc prin lege²⁵. În țările în care Ministerul Public depinde de sau este subordonat Guvernului, ori se bucură de un alt statut decât cel descris mai sus, Statul trebuie să se asigure că natura și întinderea puterilor Guvernului cu privire la parchete sunt, de asemenea, specificate prin lege și că Guvernul își exercită atribuțiile în mod transparent și în conformitate cu tratatele internaționale, legislația națională și principiile generale de drept²⁶.
34. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare "Curtea") a considerat că este necesar să se amintească faptul că „într-o societate democratică, atât instanțele cât și autoritățile responsabile de investigații trebuie să rămână libere de presiunea politică”²⁷. Prin urmare, procurorii ar trebui să ia decizii în mod independent și, în timp ce

cooperează cu alte instituții, ar trebui să-și îndeplinească sarcinile în afara oricăror presiuni externe sau imixțiuni din partea executivului sau legislativului, în conformitate cu principiile de separație a puterilor și responsabilității²⁸. Curtea s-a referit și la problema independenței procurorilor în contextul „măsurilor de siguranță generale, cum ar fi garanțiile pentru a asigura independența funcțională a procurorilor față de superiori și controlul judiciar al acțiunilor parchetelor”²⁹.

35. Independența procurorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul procurorilor, ci o garanție pentru o justiție echitabilă, imparțială și eficientă care protejează atât interesele publice, cât și cele private ale persoanelor în cauză.
36. Statele trebuie să se asigure că procurorii sunt capabili să își îndeplinească îndatoririle fără intimidare, impedimente, hărțuire, ingerințe și că nu sunt supuși în mod injust unui sistem de răspundere civilă, penală sau de altă natură³⁰.
37. Procurorii ar trebui să poată, în orice caz și fără nicio obstrucționare, să urmărească penal funcționarii publici care au comis infracțiuni, în mod special infracțiuni de corupție, de abuz de putere și cazuri de încălcarea gravă a drepturilor omului³¹.
38. Procurorii trebuie să fie independenți nu numai față de executiv și legislativ, dar și față de alți actori și instituții, mai ales față de cele din domeniile economie, finanțe și mass-media.
39. Procurorii sunt independenți în colaborarea cu forțele de ordine, instanțele judecătorești și alte organisme.

3.2 Ierarhia

40. În general, majoritatea parchetelor fac obiectul unei organizări ierarhice, având în vedere natura sarcinilor atribuite acestora. Relațiile dintre diferitele niveluri ale ierarhiei trebuie să fie reglementate prin reguli clare, transparente și echilibrate, și ar trebui pus în aplicare un sistem adecvat de control.
41. În ceea ce privește procurorii, într-un stat de drept în care parchetele funcționează după o structură ierarhică, efectivitatea urmăririi penale depinde de existența unor reguli transparente privind exercitarea autorității, responsabilitatea și răspunderea.
42. Este esențial să se stabilească garanții adecvate care să asigure neamestecul în activitățile procurorilor. Neamestecul implică asigurarea faptului că în aceste activități, în special în faza de judecată, procurorul este în afara atât a presiunilor externe, cât și a presiunilor interne necuvenite sau ilegale venite din interiorul parchetului³². Într-un sistem ierarhic, procurorul superior trebuie să fie în măsură să exercite un control adecvat asupra deciziilor luate în cadrul parchetului, cu condiția respectării drepturilor fiecărui procuror.

3.2.1 Atribuirea și reatribuirea dosarelor

43. Organizarea și funcționarea internă a parchetelor, inclusiv atribuirea și reatribuirea dosarelor, trebuie să îndeplinească cerințele de imparțialitate, având în vedere structura, responsabilitățile și modul în care sunt luate deciziile în parchet.

44. Atribuirea și reatribuirea dosarelor trebuie să se bazeze pe reguli transparente, aliniată cu structurile ierarhice sau non-ierarhice ale parchetului.

3.2.2 Instrucțiuni

45. Deciziile generale cu privire la punerea în aplicare a politicilor penale trebuie să fie transparente pentru a asigura echitatea, coerența și eficacitatea activității Ministerului Public.

46. Instrucțiunile cu caracter general ar trebui să fie scrise și, dacă este posibil, publicate sau cel puțin transparente. Instrucțiunile de acest gen ar trebui să respecte cu strictețe principiile echității și egalității³³.

47. În unele sisteme de drept sunt inacceptabile instrucțiunile în cazuri concrete venite din partea Executivului sau de la un nivel superior al ierarhiei parchetului. Chiar dacă există o tendință generală de a acorda mai multă independență sistemului de urmărire penală, lucru încurajat de CCPE, nu există un standard comun în această privință. În cazul în care legea încă permite astfel de instrucțiuni, acestea ar trebui să fie scrise, limitate și reglementate de lege.

48. Fiecare funcționar public care consideră că i se solicită să acționeze ilegal, necorespunzător sau neetic, ar trebui să reacționeze în conformitate cu legea³⁴.

49. Un procuror are dreptul de a solicita ca instrucțiunile care îi sunt adresate să fie date în scris. În cazul în care consideră că o instrucțiune este fie ilegală, fie contravine conștiinței sale, o procedură internă adecvată ar trebui să permită înlocuirea procurorului³⁵.

50. Trebuie înțeles faptul că aceste garanții sunt stabilite atât în interesul procurorilor, cât și în interesul societății în general³⁶.

3.3 Numirea în funcție și cariera

3.3.1 Principii generale

51. Statele membre ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că:

- a) recrutarea, promovarea și transferul procurorilor au la bază proceduri echitabile și imparțiale, excluzând orice discriminare bazată pe criterii de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau alte asemenea situații;
- b) derularea carierei, evaluarea profesională, promovarea și mobilitatea procurorilor sunt guvernate de criterii transparente și obiective, cum ar fi competența și experiența; organismele responsabile pentru recrutarea procurorilor ar trebui să fie selectate pe baza competențelor și abilităților lor și ar trebui să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate, pe baza unor criterii obiective;
- c) mobilitatea procurorilor depinde și de nevoile impuse de serviciu³⁷.

52. Numirea în funcție și încheierea mandatului procurorilor ar trebui cuprinse în reglementări la cel mai înalt nivel, și să aibă loc într-un cadru și conform unor proceduri clare și bine înțelese.
53. Misiunile de judecător și procuror sunt similare și complementare în ceea ce privește cerințele și garanțiile referitor la statutul și condițiile de muncă, inclusiv recrutarea, formarea, evoluția în carieră, salariul, măsurile disciplinare și transferul (care se poate face numai în conformitate cu legea sau cu acordul lor)³⁸. Acesta este motivul pentru care este necesar să se prevadă un mandat potrivit și reglementări adecvate cu privire la promovare, măsuri disciplinare și demitere³⁹.
54. Imparțialitatea, care trebuie să prevaleze sub o formă sau alta în recrutarea și cariera procurorilor, poate duce la organizarea de concursuri pentru accesul la această profesie și crearea de consilii superioare, fie pentru întregul sistem judiciar, fie doar pentru procurori⁴⁰.
55. Metoda de numire și revocare a Procurorului General joacă un rol important în sistem, astfel asigurându-se buna funcționare a parchetelor⁴¹.
56. Dacă Guvernul are un anumit control asupra numirii Procurorului General, este important ca metoda de selecție a acestuia să fie de natură să câștige încrederea publică, precum și respectul celorlalți membri ai sistemului judiciar și ai profesiilor juridice. Procurorul General ar trebui să fie numit fie pentru o perioadă suficient de lungă, fie permanent, pentru a asigura stabilitatea mandatului său și independența față de schimbările politice⁴².

3.3.2 Formarea

57. O cerință prealabilă pentru ca un sistem de urmărire să fie eficient și să se bucure de încrederea publică este un nivel cât mai înalt de competență profesională și integritate. Prin urmare, procurorii ar trebui să beneficieze de formare inițială și continuă adecvate, avându-se în vedere specializarea lor⁴³.
58. Anumite sisteme de drept europene formează judecătorii și procurorii după diferite modele, această sarcină revenind unor organe specifice. În orice caz, este esențial să se asigure autonomia instituției responsabile cu formarea judiciară, pentru că această autonomie este garantul pluralismului cultural și al independenței⁴⁴.
59. Pentru a fi efectivă, această formare ar trebui să fie realizată imparțial și să fie evaluată periodic, în mod obiectiv. Dacă este cazul, formarea comună a judecătorilor, procurorilor și avocaților pe teme de interes comun poate ajuta la îmbunătățirea calității actului de justiție⁴⁵.
60. Formarea ar trebui să privească, de asemenea, personalul administrativ, funcționarii publici și agenții din cadrul forțelor de ordine.
61. Formarea, inclusiv formarea în management⁴⁶, este atât un drept, cât și o îndatorire a procurorilor, și trebuie realizată înainte de începerea mandatului, dar și în timpul mandatului.

62. Procurorii ar trebui să beneficieze de o formare specializată adecvată pentru a putea să își îndeplinească îndatoririle în sistemului de justiție penală și în afara lui⁴⁷, inclusiv în domeniile gestionării resurselor bugetare⁴⁸ și comunicare⁴⁹.
63. În consecință, statele ar trebui să ia toate măsurile corespunzătoare pentru a se asigura că procurorii beneficiază de o instruire adecvată înainte și după numirea în funcție. Este deosebit de important ca procurorii să fie bine informați cu privire la:
- a) principiile și îndatoririle etice corespunzătoare funcției lor;
 - b) protecția garantată de Constituție și de alte legi pentru persoanele implicate în procedurile judiciare;
 - c) drepturile și libertățile omului așa cum sunt definite de Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în special articolele 5 și 6) și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului;
 - d) teoria și practica organizării muncii, managementului și resurselor umane;
 - e) mecanismele și elementele care contribuie la eficiența și coerența activităților lor⁵⁰.
64. Noile provocări în materie penală și complexitatea crescândă a anumitor tipuri de infracțiuni se datorează dezvoltării rapide a noilor tehnologii și a globalizării, comerțului internațional și circulației datelor internaționale. Este necesară o formare specială, pentru a permite procurorilor să facă față amenințărilor reprezentate de aceste fenomene⁵¹.

3.3.3 Evaluarea competențelor profesionale

65. Competențele profesionale ale procurorilor trebuie să facă obiectul unor evaluări periodice, să fie rezonabilă, realizată pe baza unor criterii pertinente, obiective și predefinite, în cadrul unei proceduri adecvate și echitabile.
66. Procurorii ar trebui să aibă acces la rezultatele evaluărilor lor și să aibă dreptul de a-și prezenta observațiile și, dacă este cazul, să aibă dreptul de a le contesta.
67. Promovarea procurorilor trebuie să se bazeze pe factori obiectivi, cum ar fi calificările profesionale, abilitățile, integritatea și experiența, și să aibă loc în cadrul unor proceduri echitabile și imparțiale⁵².

3.3.4 Transferul și mobilitatea

68. O modalitate de a influența în mod necorespunzător un procuror poate fi transferul la un alt parchet, realizat fără consimțământul său.
69. În cazul transferului sau detașării interne sau externe a unui procuror, fără consimțământul său, ar trebui să existe garanții prevăzute de lege pentru a compensa eventualele riscuri (de exemplu, un transfer deghizat într-o măsură disciplinară).
70. Posibilitatea de a transfera un procuror fără consimțământul său ar trebui să fie reglementată prin lege și limitată la circumstanțe excepționale, cum ar fi necesitățile imperioase ale serviciului (de exemplu, pentru a egaliza volumul de muncă etc) sau măsuri disciplinare, în cazuri cu adevărat grave. De asemenea, este necesar să fie luate în considerare opiniile, aspirațiile și specializările procurorului și situația familială⁵³.

71. În cazurile de mai sus ar trebui să fie posibilă introducerea unei plângeri la o instanță independentă.

3.3.5 Eliberarea din funcție

72. Având în vedere importanța rolului și funcției lor, eliberarea din funcție a procurorilor trebuie să fie supusă unor condiții stricte, care să nu afecteze independența și imparțialitatea în exercitarea activităților lor⁵⁴. Ar trebui ca pentru aceasta să se aplice toate garanțiile ce sunt specifice procedurilor disciplinare.

73. Independența procurorilor constituie protecția lor împotriva demiterii arbitrare sau din motive politice. Acest lucru este deosebit de important în cazul Procurorului General, iar legea ar trebui să definească în mod clar condițiile de eliberare din funcție înainte de sfârșitul mandatului⁵⁵.

3.4 Condițiile de muncă

3.4.1 Principii generale

74. Procurorii ar trebui să dispună de toate mijloacele necesare și adecvate pentru a-și îndeplini atribuțiile, lucru fundamental pentru statul de drept⁵⁶.

75. Statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că procurorii au condiții de muncă rezonabile, de exemplu remunerația, mandatul și pensia să fie în concordanță cu importanța sarcinilor efectuate, iar vârsta de pensionare să fie una adecvată⁵⁷.

76. Condițiile de muncă ar trebui să reflecte importanța și demnitatea funcției, precum și respectul atașat acesteia⁵⁸. Remunerația adecvată a procurorilor implică, de asemenea, recunoașterea importanței misiunii și rolului lor și poate reduce, totodată, riscul de corupție⁵⁹. Acordarea de prime, acolo unde este cazul, trebuie să se bazeze pe criterii absolut obiective și transparente.

3.4.2 Incompatibilități și conflicte de interese

77. Procurorii ar trebui să respecte întotdeauna cele mai înalte standarde etice și profesionale. În mod particular, ei nu ar trebui să instrumenteze cazuri în care au un interes personal sau în care relația lor cu cei implicați în acel dosar le-ar putea periclita imparțialitatea⁶⁰. Procurorii nu ar trebui să se implice în vreo activitate sau tranzacție, ori să ocupe vreo poziție sau funcție, plătită sau nu, care este incompatibilă sau care afectează îndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor lor⁶¹.

78. Statele ar trebui să se asigure că nimeni nu poate exercita simultan funcțiile de procuror și de judecător. Cu toate acestea, statele pot adopta măsuri pentru a permite aceleași persoane să ocupe succesiv funcția de procuror și apoi cea de judecător sau invers. Astfel de modificări ale funcțiilor sunt posibile doar la cererea expresă a persoanei în cauză, respectându-se anumite garanții⁶².

79. Exercițarea de către procurori a unor atribuții jurisdicționale ar trebui să fie limitată doar la cazurile care implică aplicarea unor sancțiuni minore, nu ar trebui să se cumuleze cu puterea de a urmări penal în același dosar, nici să afecteze dreptului acuzatului de a obține

decizie cu privire la același dosar de la o autoritate independentă și imparțială care exercită funcții judiciare⁶³.

80. Procurorii ar trebui să se comporte, întotdeauna, într-un mod profesionist și să se străduiască să fie independenți și imparțiali, dar și să fie percepuți astfel⁶⁴.
81. Procurorii ar trebui să nu se implice în activități politice incompatibile cu principiul imparțialității.
82. Procurorii ar trebui să-și exercite dreptul la liberă exprimare și de asociere într-un mod care este compatibil cu funcția lor și care nici nu afectează, nici nu pare că ar afecta independența sau imparțialitatea judecătorilor și procurorului. Chiar dacă sunt liberi să participe la dezbateri publice pe probleme legale, judiciare sau de înfăptuire a justiției, ei nu trebuie să comenteze cazuri în curs și trebuie să evite exprimarea opiniilor care ar putea afecta reputația sau integritatea instanței⁶⁵.
83. Conform legii, pentru o anumită perioadă corespunzătoare de timp, un procuror nu ar trebui să instrumenteze un caz cu privire la persoane fizice sau juridice dacă anterior a acționat în numele unui serviciu public sau a oferit consiliere acestuia, și care ar aduce un beneficiu particular acelei persoane sau entități⁶⁶.
84. Procurorul, la fel ca și judecătorul, nu poate instrumenta un caz în care are un interes personal și poate fi supus unor restricții pentru a i se menține imparțialitatea și integritatea⁶⁷.

3.5 Garanții procedurale

85. Standardele și principiile drepturilor omului stabilesc că procurorii sunt responsabili în exercitarea îndatoririlor lor și că pot face obiectul unor proceduri disciplinare⁶⁸.
86. Într-o democrație bazată pe statul de drept, achitarea unei persoane nu ar trebui să conducă la măsuri disciplinare împotriva procurorului responsabil de acel caz.
87. Statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că procedurile disciplinare pentru procurori sunt reglementate prin lege și să garanteze o evaluare și o decizie corecte și obiective, supuse unui control independent și imparțial⁶⁹.
88. Procurorii nu ar trebui să beneficieze de imunitate generală care i-ar proteja de urmărirea penală pentru infracțiuni pe care le-au comis și pentru care trebuie să răspundă în fața instanței, întrucât acest lucru ar putea duce la lipsa încrederii publice sau chiar la corupție⁷⁰. Statele pot stabili proceduri speciale pentru aducerea procurorilor în fața justiției, pentru a avea garanția independenței și imparțialității procurorilor.
89. Conform standardelor generale, procurorii ar putea avea nevoie de protecție împotriva proceselor civile pentru actele efectuate cu bună-credință în îndeplinirea atribuțiilor lor.

3.6 Protecția procurorilor, familiilor lor, etc.

90. Statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că procurorii și, dacă este cazul, familiile lor, sunt protejate de către Stat atunci când siguranța lor personală este amenințată ca urmare a exercitării atribuțiilor lor⁷¹.
91. În cazul în care procurorii sau familiile lor sunt supuse la violență sau amenințări de violență sau la orice formă de intimidare, constrângere sau supraveghere nejustificate, ar trebui să se efectueze o investigație amănunțită cu privire la aceste incidente, să se ia măsuri de prevenire a repetării lor și, când este necesar, procurorilor și familiilor lor trebuie să li se ofere consiliere sau sprijin psihologic⁷².

4. Drepturile și obligațiile procurorilor

4.1 Obligații referitoare la comportamentul procurorilor

4.1.1 Obligația de bază de imparțialitate, obiectivitate și echitate

92. Procurorii ar trebui să își îndeplinească atribuțiile în mod imparțial și să acționeze cu obiectivitate. De asemenea, ei ar trebui să trateze persoanele în mod egal în fața legii și nu trebuie să favorizeze sau să discrimineze pe cineva.
93. Procurorii sunt conștienți de pericolele corupției și nici nu solicită, nici nu acceptă favoruri sau alte beneficii în exercitarea atribuțiilor lor. Prin imparțialitatea lor, procurorii trebuie să asigure încrederea publică în parchete. Procurorii evită să desfășoare alte activități profesionale și alte sarcini care le-ar putea afecta imparțialitatea. În plus, trebuie să identifice situațiile care provoacă un conflict de interese și, dacă este cazul, să se abțină în a îndeplini o anumită sarcină.

4.1.2 Răspunderea procurorilor

94. Procurorii sunt responsabili în mod public. Iau decizii, care rămân discreționare, conform legii și altor reglementări. În particular, procurorii ar trebui să respecte și să asigure protecția drepturilor omului.
95. Procurorii își îndeplinesc atribuțiile în mod transparent, cu excepția cazului în care legislația limitează acțiunea lor sau caracterul public al documentelor pe care le-au redactat. Ei ar trebui să acorde o atenție deosebită limbajului care trebuie să fie ușor de înțeles atât în deciziile redactate pentru părțile implicate, cât și atunci când comunică cu publicul și mass-media.
96. Procurorii trebuie să aibă și să mențină prin formare un nivel ridicat de cunoștințe și abilități, în special cu privire la management, comunicare și cooperare, inclusiv la nivel internațional. Ei trebuie să gestioneze cazurile pe care le instrumentează cu celeritate și la un nivel optim de calitate și să folosească în mod responsabil resursele disponibile.

4.1.3 Obligația de a păstra demnitatea profesiei

97. Procurorii trebuie să câștige încrederea publicului demonstrând, în toate împrejurările, un comportament exemplar. Ei trebuie să trateze persoanele într-o manieră echitabilă, egală, respectoasă și politicoasă, și trebuie să adere mereu la cele mai înalte standarde

profesionale și să mențină onoarea și demnitatea profesiei lor, având un comportament integru și prudent⁷³.

4.1.4 Codul de etică și de conduită

98. Împărtășirea unor principii de drept și valori etice comune de către toți procurorii implicați în procesul judiciar este esențială pentru buna desfășurare a justiției⁷⁴ și pentru respectul celor mai înalte standarde profesionale. Procurorii trebuie să fie în măsură să identifice problemele etice care apar în activitatea lor și să utilizeze principii clare pentru a le rezolva.

99. Ar trebui să fie adoptate și publicate coduri de etică și de conduită profesională, bazate pe standardele internaționale elaborate de Organizația Națiunilor Unite, precum și pe cele cuprinse în Liniile Directoare Europene privind Etica și Conduita Procurorilor („Ghidul de la Budapesta”), adoptate de Procurorii Generali ai Europei la 31 mai 2005.

4.2 Libertățile fundamentale ale procurorilor

100. Procurorii se bucură de libertatea de opinie, de exprimare și de asociere, ca orice alt membru al societății. În exercitarea acestor drepturi, ei trebuie să ia în considerare obligația de a asigura discreția și să fie atenți pentru a nu periclita imaginea publică a independenței, imparțialității și echității pe care un procuror trebuie să o aibă întotdeauna.

101. Ar trebui luate toate măsurile necesare pentru a asigura respectarea vieții private a procurorilor⁷⁵. Oricum, ei ar trebui să manifeste discreție și prudență pentru a nu fi pusă la îndoială demnitatea profesiei lor sau capacitatea lor de a-și îndeplini sarcinile.

5. Relațiile cu alți actori și instituții

5.1 Relațiile cu victimele, martorii, suspecții, inculpații și publicul

102. Procurorii ar trebui să respecte dreptul la un proces echitabil și să ia în considerare interesele legitime ale martorilor, victimelor, suspecților sau inculpaților, asigurându-se că aceștia sunt informați cu privire la drepturile lor și cu privire la evoluția procedurii⁷⁶.

5.2 Relațiile cu instanțele (judecători și personalul instanței) și cu avocații

103. În cazul în care serviciul de urmărire penală este parte a sistemului de instanțe, ar trebui să se facă o distincție clară între procurori și judecători. Statele ar trebui să clarifice prin lege statutul, competențele și rolul procedural al procurorilor, astfel încât să nu existe vreo îndoială cu privire la independența și imparțialitatea reciprocă a procurorilor și judecătorilor⁷⁷.

104. O justiție echitabilă, imparțială și eficace poate fi asigurată numai prin acțiuni complementare ale judecătorilor și procurorilor⁷⁸.

105. Pentru a asigura eficacitatea justiției, procurorii trebuie să aibă întotdeauna un comportament politic față de personalul instanțelor și față de avocați.

5.3 Relațiile cu anchetatorii

106. Procurorii și anchetatorii cooperează în mod corespunzător și eficace în cadrul cercetărilor penale.

107. Atunci când le revine în competență, procurorii trebuie să se asigure că anchetatorii acționează în conformitate cu legea și că respectă drepturile apărării, precum și că informează suspectii în legătură cu faptele care ar putea fi folosite împotriva lor, în detaliu și cât mai curând posibil, într-o limbă pe care o înțeleg⁷⁹.

5.4 Relațiile cu administrația penitenciarului

108. Procurorul, în limitele competenței sale, este responsabil pentru verificarea legalității modului în care se execută detenția. El trebuie să asigure protecția deplină și efectivă a drepturilor deținuților și ale persoanelor aflate în arest preventiv, să le îmbunătățească situația și să le faciliteze reintegrarea în societate⁸⁰.

5.5 Relațiile cu mass-media

109. Procurorii sunt încurajați să informeze periodic publicului, prin intermediul mass-media, cu privire la activitățile lor și la rezultatele acestora⁸¹. Acțiunile lor ar trebui să urmărească promovarea și menținerea transparenței și încrederii publice în Ministerul Public.

110. În comunicările lor, procurorii trebuie să demonstreze sunt imparțiali, astfel încât să nu influențeze în vreun fel nepotrivit judecătorii sau să le aducă critici personale.

111. Atunci când un procuror este atacat în mod individual pe nedrept în mass-media, el are dreptul de a cere ca informațiile contestate să fie corectate sau să utilizeze alte modalități de remediere prevăzute de legislația națională. Cu toate acestea, în astfel de cazuri, sau atunci când au fost publicate informații false despre faptele sau persoanele implicate în dosarul pe care îl instrumentează, ar fi preferabil ca reacția să vină de la șeful parchetului sau de la purtătorul de cuvânt al parchetului, iar în cazuri severe, de la Procurorul General sau cea mai înaltă autoritate în urmărirea penală sau de la cea mai înaltă autoritate a Statului. Un astfel de răspuns oficial va limita necesitatea ca procurorul în cauză să își exercite dreptul la replică garantat fiecărei persoane, precum și riscul de „personalizare” excesivă a conflictului.

5.6 Relațiile cu serviciile și alte instituții publice

112. Procurorii nu ar trebui să intervină în chestiuni care intră în competența puterii legislative sau executive. Cu toate acestea, ei ar trebui să coopereze cu instituțiile statului și cu diverse servicii.

113. Procurorii ar trebui să aibă puterea de a dispune demararea investigațiilor și a efectua urmărirea penală a funcționarilor publici și a demnitarilor aleși atunci când aceștia sunt suspecți de comiterea unor infracțiuni, fără a putea fi împiedicați în vreun fel⁸².

6. Organizarea parchetelor

6.1 Structura

114. Una dintre responsabilitățile fundamentale ale sistemului de parchete este aceea de a asigura eficacitatea acțiunilor sale. Organizarea și structura acestuia ar trebui să permită îndeplinirea tuturor sarcinilor sale legale în mod rapid și profesionist, menținând în același timp un nivel ridicat de calitate.

6.2 Personalul

115. Parchetul ar trebui să fie gestionat eficient, evitând orice operațiuni birocratice. În acest scop, procurorii ar trebui să dispună de suficient personal administrativ calificat, compus din funcționari instruiți în mod corespunzător. Ar trebui să dispună de specialiști în anumite domenii, de exemplu pentru primirea victimelor infracțiunilor, prelucrarea a datelor și statistică.

6.3 Managementul resurselor

116. Alocarea adecvată a resurselor organizatorice, financiare, materiale și umane contribuie la asigurarea independenței. Mai ales în perioade de dificultăți economice trebuie alocate suficiente resurse pentru a se asigura servicii de calitate⁸³.

117. În cazul în care gestionarea resurselor revine Ministerului Public, această sarcină trebuie să se îndeplinească cu cea mai mare rigoare și transparență⁸⁴. În acest scop, precum și pentru a maximiza rezultatele obținute cu resursele primite, ar trebui să fie puse în aplicare măsuri corespunzătoare; procurorii ar trebui să beneficieze, de asemenea, de o instruire adecvată și să fie asistați de specialiști calificați.

118. În orice caz, indiferent dacă are sau nu are autonomie în management, Ministerul Public ar trebui să aibă posibilitatea de a-și evalua nevoile, de a negocia bugetele și de a decide cum utilizează, în mod transparent, fondurile alocate, pentru a asigura o justiție rapidă și de calitate⁸⁵.

6.4 Specializarea

119. Pentru a răspunde mai bine la noile forme de criminalitate și pentru a îmbunătăți și facilita cooperarea internațională, trebuie să fie o prioritate organizarea în structuri specializate a procurorilor sau Ministerului, inclusiv atunci când e vorba de competențe din afara dreptului penal⁸⁶. Specializarea este esențială pentru a îmbunătăți eficiența, dar și pentru a răspunde provocărilor cu care procurorii se confruntă și care se datorează complexității societății contemporane.

6.5 Cooperarea internă

120. O cooperare reciprocă și echitabilă între parchete sau între procurorii din același parchet este esențială pentru eficiența urmăririi penale.

7. Cooperarea internațională

121. Procurorii ar trebui să trateze cererile de asistență judiciară internațională ce le revin în competență cu aceeași diligență cu care își tratează cazurile la nivel național. Dacă le revine în competență, ei ar trebui să contribuie, când este cazul, la punerea în executare a hotărârilor pronunțate în străinătate.
122. Procurorii ar trebui să beneficieze de formare privind utilizarea instrumentelor internaționale și regulilor de bază care guvernează principalele sistemele de drept. Ei ar trebui să participe cât mai des posibil la schimburi și forumuri internaționale, utile pentru exercitarea atribuțiilor lor, în special pentru a dobândi bune practici⁸⁷.
123. Atunci când acest lucru ajută la îmbunătățirea eficienței, procurorii ar trebui să se bazeze pe acorduri de cooperare existente, cum ar fi Eurojust, Rețeaua Judiciară Europeană și alte rețele relevante, inclusiv procurori de legătură⁸⁸.

Listă de documente

1. Recomandarea Rec(2000)10 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la codurile de conduită pentru funcționarii publici*, 11 mai 2000.
2. Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, la 6 octombrie 2000.
3. Recomandarea Rec(2003)13 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la furnizarea de informații prin intermediul mass-media în legătură cu procesele penale*, 10 iulie 2003.
4. Recomandarea Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile*, 17 noiembrie 2010.
5. Recomandarea Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la rolul procurorilor publici în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012.
6. Avizul nr. 1 (2007) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la mijloacele de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul penal*, 30 noiembrie 2007.
7. Avizul nr. 2 (2008) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind alternativele la urmărirea penală*, 16 octombrie 2008.
8. Avizul nr. 3 (2008) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind rolul parchetelor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 21 octombrie 2008.
9. Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux.
10. Avizul nr. 5 (2010) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la urmărirea penală și justiția juvenilă*, Declarația de la Erevan, 20 octombrie 2010.
11. Avizul nr. 6 (2011) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la relația dintre procurori și autoritățile penitenciare*, 24 noiembrie 2011.
12. Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012.
13. Avizul nr. 8 (2013) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la relația dintre procurori și mass-media*, 09 octombrie 2013.
14. Conferința Procurorilor Generali din Europa, sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”*, 31 mai 2005.

15. Conferința Procurorilor Generali din Europa, *Rolul ministerelor publice în protejarea drepturilor omului și a intereselor publice în afara sferei legislației penale*, Sankt-Petersburg, 03 iulie 2008.
16. Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011.
17. Comisia Națiunilor Unite pentru Prevenirea Criminalității și Justiția Penală, *Rezoluție privind consolidarea statului de drept prin îmbunătățirea integrității și capacitatea parchetelor*, E/CN.15/2008 /L.10/Rev.2, 17 aprilie 2008.
18. Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, *Raportul interimar al Raportorului Special privind independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/65/274, 10 august 2010.
19. *Linii directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatamentul Infractorilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990.
20. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raport Interimar al Raportorului Special privind independența judecătorilor și avocaților*, A/65/274, 10 august 2010.
21. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012.
22. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților: promovarea și protejarea tuturor drepturilor omului, civile, politice, economice, sociale și culturale inclusiv dreptul la dezvoltare*, A/HRC/11/41, 24 martie 2009.
23. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/23/43, 15 martie 2013.
24. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special privind independența judecătorilor și avocaților: promovarea și protejarea tuturor drepturilor omului, civile, politice, economice, sociale și culturale inclusiv dreptul la dezvoltare*, A/HRC/8/4/13 mai 2008.
25. Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999.
26. Asociația Internațională a Procurorilor, *Demersuri împotriva utilizării internetului pentru pornografia infantilă*, Best Practice Series No. 1.
27. Asociația Internațională a Procurorilor, *Studiu internațional cu privire la cadrul de implementare a serviciilor de sprijin a victimelor de către pachete*, realizat pentru Asociația Internațională a Procurorilor de Heike Gramckow, Dr. Susanne Seifert, National Center for State Courts Arlington, VA, USA, 2006.

28. Asociația Internațională a Procurorilor, *Declarația privind standardele minime pentru protecția și siguranța procurorilor și a familiilor acestora*, 1 martie 2008.
29. Asociația Internațională a Procurorilor, *Linii directoare pentru urmărirea penală eficientă a actelor comise împotriva copiilor*, IAP Best Practice Series No. 2, Principii generale.
30. Propunerea Asociației Internaționale a Procurorilor către Comitetul însărcinat cu numirea Procurorului CPI, martie 2011.
31. UNODC/AIP Ghidul privind *statutul și rolul procurorilor* (2014).

¹ A 1189-a reuniune a Delegațiilor Miniștrilor, 22 ianuarie 2014.

² Vezi Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărirea penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolul 1.

³ Vezi Recomandarea Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, articolul 2.

⁴ Kayasu c. Turciei, nr. 64119/00 și 76292/01, 13 februarie 2009, § 91

⁵ Vezi Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărirea penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolul 24, precum și Conferința Procurorilor Generali din Europa, Sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”* CCPE (2005)05, 31 mai 2005, punctul III. De asemenea, Avizul nr 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, nota explicativă, articolul 11. Vezi, de asemenea, Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărirea penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, articolul 16.

⁶ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărirea penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, articolul 19.

⁷ Vezi Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei, *privind rolul organelor de urmărirea penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolul 3. Vezi și *Liniile directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracțiilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, articolul 11.

⁸ Vezi *Liniile directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracțiilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, articolul 17.

⁹ Conferința Procurorilor Generali din Europa, Sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”* CCPE (2005)05, 31 mai 2005, punctul III. Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999, punctul 4.2. Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărirea penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolul 27

¹⁰ Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999, punctul 4.2

¹¹ Vezi Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul urmării penale în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolele 32 și 33. Vezi și: Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999, punctul 4.3; Conferința Procurorilor Generali din Europa, Sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”* CCPE (2005)05, 31 mai 2005, punctul III; *Liniile directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracțiilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, § 13; Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, nota explicativă, articolul 12.

¹² Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, nota explicativă, articolele 53 și 54. Vezi și Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999, punctul 2.1. Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, articolul 34.

¹³ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, nota explicativă, articolul 55. Vezi și Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, articolul 15

¹⁴ Asociația Internațională a Procurorilor, *Standardele de responsabilitate profesională și declarația privind drepturile și obligațiile esențiale ale procurorilor*, 23 aprilie 1999, punctul 4.3

¹⁵ Avizul nr. 3 (2008) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind rolul parchetelor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 21 octombrie 2008, §§ 16 și 19. Vezi și Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, nota explicativă, § 64. De asemenea, Korolev c. Rusiei (nr. 2), nr. 5447/03, 4/10/2010, §§ 33-34; Batsanina c. Rusiei, nr. 3932/02, 14/09/2009, § 27; Menchinskaya c. Rusiei, nr. 42454/02, 15/04/2009, § 35

¹⁶ Recomandarea CM/Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, § 2.

¹⁷ Recomandarea CM/Rec(2012)11 a Comitetului Miniștri al Consiliului Europei *privind rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, §§ 3 și 11 și Recomandarea CM/Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, § 9.

¹⁸ Recomandarea CM/Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, § 10.

¹⁹ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 73.

²⁰ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 77.

²¹ Vezi Avizul nr. 2 (2008) al CCPE. Vezi și Natsvlshvili și Togonidze c. Georgiei, nr. 9043/05, 29/04/2014, §§ 90-91.

²² Vezi *Liniile directe privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracților, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, articolul 18.

²³ Vezi Avizul nr. 5 (2010) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la urmărirea penală și justiția juvenilă*, Declarația de la Erevan, 20 octombrie 2010, §26

²⁴ Vezi *Liniile directe privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracților, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, § 19.

²⁵ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 14.

²⁶ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 13, punctele a și b. Pentru mai multe garanții, vezi punctele c și f.

²⁷ Guja c. Moldova (Marea Cameră a Curții Europene), nr. 14277/04, § 86

²⁸ Kolevi c. Bulgariei, nr. 1108/02, 05/02/2010, §§ 148-149; Vasilescu c. României, nr. 53/1997/837/1043, 22/05/1998, §§ 40-41; Pantea c. României, nr. 33343/96, 03/09/2003, § 238; Moulin c. Franței, nr. 37104/06, 23/02/2011, § 57

²⁹ Kolevi c. Bulgariei, nr. 1108/02, 05/02/2010, § 142

³⁰ Vezi *Liniile directe privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracților, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, § 4.

³¹ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 16

³² Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, §§ 31 și 32.

³³ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul urmăririi penale în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 13.

³⁴ Recomandarea Rec(2000)10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către statele membre *cu privire la codurile de conduită pentru funcționarii publici*, 11 mai 2000, § 12, punctul 1.

- ³⁵ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 10.
- ³⁶ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 10.
- ³⁷ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctele a, b și c.
- ³⁸ Vezi Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, nota explicativă, § 37.
- ³⁹ Vezi Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 18
- ⁴⁰ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctele a, b și c.
- ⁴¹ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 34-35.
- ⁴² Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 37. Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, § 65.
- ⁴³ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, nota explicativă, § 43.
- ⁴⁴ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, nota explicativă, § 46.
- ⁴⁵ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, § 10.
- ⁴⁶ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, § 10.
- ⁴⁷ Recomandarea Rec(2012)11 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la rolul procurorilor în afara sferei sistemului de justiție penală*, 19 septembrie 2012, § 8.
- ⁴⁸ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, § 10 și Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, § 17.
- ⁴⁹ Avizul nr. 8 (2013) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la relația dintre procurori și mass-media*, 09 octombrie 2013, Recomandarea VII.
- ⁵⁰ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei *privind rolul urmăririi penale în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 7.
- ⁵¹ Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, § 19.
- ⁵² Vezi *Liniiile directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatul Infracțiilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, § 7.
- ⁵³ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, §§ 68 și 69.
- ⁵⁴ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, §§ 70.
- ⁵⁵ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 40.
- ⁵⁶ Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, § 19.
- ⁵⁷ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctul d.
- ⁵⁸ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctul d.
- ⁵⁹ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 69. Vezi și Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, §71.

- ⁶⁰ Conferința Procurorilor Generali din Europa, sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”*, 31 mai 2005, punctul II.
- ⁶¹ Recomandarea Rec(2000)10 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la codurile de conduită pentru funcționarii publici*, 11 mai 2000, § 15, punctele 1, 2 și 3.
- ⁶² Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, §§ 17 și 18.
- ⁶³ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, §7.
- ⁶⁴ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, § 81.
- ⁶⁵ Adaptare după codul de etică al judecătorilor Curții Penale Internaționale
- ⁶⁶ Recomandarea Rec(2000)10 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la codurile de conduită pentru funcționarii publici*, 11 mai 2000, articolul 26, punctul 3.
- ⁶⁷ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, §§ 17 și 62.
- ⁶⁸ Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raport Interimar al Raportorului Special privind independența judecătorilor și avocaților*, A/65/274, 10 august 2010, § 60.
- ⁶⁹ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctul e. Vezi și *Liniile directoare privind rolul procurorilor* adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatamentul Infractorilor, Havana, Cuba, 27 august - 7 septembrie 1990, § 22..
- ⁷⁰ Comisia de la Veneția, *Raport privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală* CDL-AD(2010)040, 03 ianuarie 2011, § 61.
- ⁷¹ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 5, punctul g.
- ⁷² Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, *Raportul Raportorului Special cu privire la independența judecătorilor și avocaților*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 iunie 2012, §§ 76-78 și 118.
- ⁷³ Conferința Procurorilor Generali din Europa, sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”*, 31 mai 2005, punctul II.
- ⁷⁴ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, § 10.
- ⁷⁵ Recomandarea Rec(2000)10 a Comitetului Miniștrilor către statele membre *cu privire la codurile de conduită pentru funcționarii publici*, 11 mai 2000, § 17.
- ⁷⁶ Conferința Procurorilor Generali din Europa, sesiunea a 6-a, *Liniile Directoare Europene cu privire la Etica și Comportamentul Procurorilor – „Ghidul de la Budapesta”*, 31 mai 2005, punctul II.
- ⁷⁷ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 17. Vezi și Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, nota explicativă, § 66.
- ⁷⁸ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, § 3.
- ⁷⁹ Avizul nr. 4 (2009) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind relațiile dintre judecători și procurori într-o societate democratică*, 8 decembrie 2009, Declarația de la Bordeaux, nota explicativă, §§ 60 și 61.
- ⁸⁰ Avizul nr. 6 (2011) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la relația dintre procurori și autoritățile penitenciare*, 24 noiembrie 2011, §§ 16 și 36.
- ⁸¹ Avizul nr. 8 (2013) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la relația dintre procurori și mass-media*, 09 octombrie 2013, §§ 20 și 22. Vezi și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului: Arrigo și Vella c. Malta (dec.), nr. 6569/04, 10 mai 2005; Yordanova și Toshev c. Bulgaria, nr. 5126/05, § 53, 2 octombrie 2012; Observer și Guardian c. UK, nr. 13585/88, 26 noiembrie 1991
- ⁸² Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 16.
- ⁸³ Avizul nr. 4 (2009) al CCPE, Declarația de la Bordeaux, § 4. Vezi și Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, recomandarea (i).
- ⁸⁴ Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, § 51.
- ⁸⁵ Avizul nr. 7 (2012) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *privind managementul resurselor de care dispun parchetele*, 11 decembrie 2012, recomandarea (ii).

⁸⁶ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, § 8.

⁸⁷ Recomandarea Rec(2000)19 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei *privind rolul organelor de urmărire penală în sistemul de justiție penală*, 06 octombrie 2000, §§ 38 și 39.

⁸⁸ Avizul nr. 1 (2007) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) *cu privire la mijloacele de îmbunătățire a cooperării internaționale în domeniul penal*, 30 noiembrie 2007, §§ 38 și 39.